

Nr 540.

Av herr **Ståhl**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 267, angående åtgärder i prisreglerande syfte på jordbrukets område.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 267 angående åtgärder i prisreglerande syfte på jordbrukets område förutsättes jämväl för nästkommande budgetår ett fullföljande av hittillsvarande prisanordningar för mjölkregleringens vidkommande. Till stöd för det mindre jordbruket föreslås sålunda prolongering av de s. k. producentbidragen med 53 000 000 kr. Likaledes föreslås prolongering av de s. k. mjölkpristilläggen med tillhoppa 79 000 000 kr., i vilka de tidigare utgående s. k. norrländska differentieringstilläggen ingå för stödjande av jordbruket i vissa delar av landet. Verkningarna av mjölkpristilläggen kunna utläsas av en uppställning å s. 5 i propositionen nr 303 till fjolårets riksdag. Av denna framgår, att i Norrbottens län, Västerbottens läns lappmark samt vissa socknar i Västernorrlands läns fjälltrakter utbetalats 129 öre, i Västerbottens kustland, Västernorrlands län med ovan angivet undantag samt Gävleborgs län utom Gästrikland utbetalats 80 öre och i Gästrikland, Kopparbergs län, Värmland, Örebro läns bergslag och Tössbo och Vedbo härader jämte Åmåls stad i Älvsborgs län utbetalats 20 öre. Indelningen är som synes geografisk utan tillräcklig hänsyn till jordbrukets bärkraft i berörda område.

En närmare undersökning av dessa beräkningsgrunder synes emellertid ge vid handen, att denna indelningsgrund icke är ägnad att medföra med mjölkpristilläggen avsedd effekt, nämligen att utgöra ett stöd för jordbruket alltefter dettas behov. Att denna bedömningsgrund numera icke endast vunnit allt större anslutning utan även erkänts såsom rimlig och rättvis torde få anses klarlagt. Producentbidraget har sålunda av statsmakterna införts som en kompensation för det mindre jordbruket, och anordningen med de differentierade mjölkpristilläggen har förestavats av en önskan att stödja det jordbruk som arbetar i klimatiskt och andra avseenden mindre gynnsamma landsdelar. Om de olika stödformerna skola kunna medföra avsedd effekt, är det sålunda nödvändigt att utmäta dem enligt mest skäligen och rättvisande normer.

Att mjölkpristillägget för Värmlands vidkommande satts till 20 öre endast på grund av detta läns, i förhållande till de övriga sydliga, belägenhet är sålunda en bedömningsgrund, som icke kan godtagas, därest det kan

påvisas andra och mer rättvisande bedömningsgrunder. En sådan anmäler sig utan vidare i skördeavkastningen per hektar. Jordbrukshanteringens lönsamhet för olika landsdelar avspeglar sig här på ett riktigt sätt, och den visar sig för Värmlands del tala ett helt annat språk än den hittills utslagsgivande geografiska belägenheten. Den sammanställning som verkställt av statistiska centralbyrån av 1945 års skördeutfall i kilogram per hektar för olika län jämfört med genomsnittet under perioden 1931—1940 uppvisar för Värmlands del på några undantag när de lägsta avkastningssiffrorna i riket. För Värmland utgjorde sålunda höstveteskördarna 1931—1940 de lägsta i riket med 1 610 kg med en höjning till 1 650 år 1945, medan Kopparbergs län på grund av speciella omständigheter nämnda år nådde bottennivån 1 140. För vårvede ligga Värmlands siffror ojämförligt lägst i hela landet både beträffande genomsnittsperioden och 1945. Även beträffande höstråg, korn, havre och blandsäd nödgas Värmland uppvisa de lägsta genomsnittssiffrorna, medan 1945 års skörd företer vissa variationer. För potatis äro de värmländska siffrorna visserligen icke lägst i landet men de ligga dock betydligt under nivån i samtliga norrländska län, och detsamma gäller vallhö med undantag av Västerbotten, som därvidlag representerar bottennivån.

Av de anförda siffrorna framgår sålunda med full klarhet, att skördeavkastningen i Värmland ligger genomsnittligt lägre än i andra delar av landet, de norrländska länen inbegripna. Orsakerna till detta förhållande äro av skilda slag och ha i olika sammanhang påvisats, men behöva här icke närmare diskuteras. Det räcker att konstatera att här påvisade förhållanden ge vid handen att mjölkpristillägget såsom det utformats i propositionen är felaktigt, då det län, som kan uppvisa de svagaste skördarna, erhåller endast 20 öre mot andra landsdelar 129, 116 och 80 öre.

Möjligen invändes härtill, att flertalet värmländska jordbrukare i sin skogshandtering äga en så betydande inkomstkälla, att intäkterna av jordbruket endast spelar en underordnad roll. Oavsett det principiellt omtvistliga, huruvida en sådan synpunkt i detta sammanhang kan och bör tillmätas värde, är den icke desto mindre sakligt felaktig. En nyligen företagen undersökning rörande inkomsterna hos företagare och anställda inom jordbruk med binäringar på landsbygden — den mest tillförlitliga och differentierade statistik, som därvidlag står till buds — uppvisar nämligen, att inkomsttagarna i de lägsta grupperna 600—2 000 kr. inom området »Bohuslän och Vänerlänen» äro de största i landet. Den del av jordbruksbefolkningen, som där uppnår endast 2 000 kronors inkomst eller ännu mindre uppgår för gruppen företagare till icke mindre än 40,3 procent och för anställda till hela 75,6 procent. Motsvarande siffror äro för Mälardalen 4 resp. 12,6 procent, för Östra Götaland 39,4 resp. 70,5 procent, för Skåne, Halland och Blekinge 26,2 resp. 64,5 procent, för Dalarna och Nedre Norrland 31,5

resp. 61,1 procent och för Övre Norrland 27,6 resp. 68,2 procent. Det visar sig sålunda, att det område, som innefattar Värmland, även inkomstmässigt för jordbruket ligger sämre till än någon annan del av landet. Detta måste sägas på ett slående sätt bekräfta ovan anförda skördestatistik och ge ytterligare ett belägg för att den geografiska indelningsgrunden för mjölkpristilläggen icke är rättvisande. Härtill kan fogas, att inkomstsiffrorna för de högre grupperna visa samma relationstal. För företagarna är procenttalet inkomsttagare över 4 000 kr. i området »Bohuslän och Vänerlän» lägre än inom någon annan räjong i landet.

Slutsatsen av vad jag här sålunda anfört måste bli att mjölkpristilläggens anordning väl vore värd en allmän omprövning, eftersom den f. n. icke i avsedd grad ger stöd åt de landsdelar, som kunna visas vara mest berättigade att erhålla denna stödform. Då en sådan allmän omprövning icke nu kan komma till stånd, måste det mot bakgrunden av här ovan anförda uppgifter framstå som skäligt att mjölkpristillägget för Värmlands vidkommande höjdes till minst detsamma som gäller för närmast högre räjong, d. v. s. med 60 öre från 20 till 80 öre per kilogram mjölkfett, eller med i runt tal 2 öre per kg invägd mjölk. Då totala kvantiteten invägd mjölk för mejerierna i Värmland uppgår till omkring 100 000 ton, skulle en sådan prishöjning medföra en ökad belastning för statskassan av 2 milj. kr. per år, ett belopp som, hur skäligt det i och för sig än kan visas vara, riksdagen knappast torde kunna väntas bevilja. Redan en prishöjning med hälften skulle emellertid, ehuru proportionsvis alltför ringa, medföra en avsevärd lättnad för det värmländska jordbruket, samtidigt som det skulle innebära ett tillmötesgående av synpunkter, som här ovan visats vara skäliga och befogade.

Med stöd av vad jag sålunda anfört tillåter jag mig hemställa,

att det differentierade mjölkpristillägget för Värmlands län för budgetåret 1946/47 höjes från nuvarande 20 öre till 50 öre per kilogram mjölkfett, samt

att anslaget till mjölkpristillägg för samma tid höjes från äskade 79 000 000 till 80 000 000 kr. varigenom reservationsanslaget till »Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område» ökas från 145 000 000 till 146 000 000 kr.

Stockholm den 24 maj 1946.

Manne Ståhl.